

Joan Font

Director de Comediants

**(PAUSA.): COM INFLUEIX LA
DEFINICIÓ DE L'ESPAI EN
ELS PROCESSOS DE CREACIÓ
O COM EL DETERMINA?**

Comediants és un grup atípic i molt particular. Fem un tipus de teatre on l'espai en molts moments de la nostra història ho ha determinat tot. Hem fet espectacles tant en espais oberts (urbans, rústics i naturals, edificis emblemàtics, rius, llacs, carrers, places, parcs, i cadascun d'ells amb les seves pròpies emocions) com tancats (teatres, pavellons, salons històrics, envelats, restaurants, audi-

toris, escoles...). Sempre ens ha interessat fer espectacles en qualsevol espai, i també submergir els nostres muntatges en paisatges únics.

Estem sempre immersos en un espai, l'espai global que és el teatral. Dintre d'aquest espai apareixen els espais dels espectadors i els espais escènics. I dins d'aquest últim hi ha el concepte d'escenografia, que dona definició a l'espai escènic.

L'espai és un element fonamental en la nostra història. Per exemple, al nostre primer espectacle *Non plus plus*, que vam fer l'any 1973, vàrem crear un espai circular. Vam ser capaços de subvertir l'espai, cosa difícil en aquell moment. L'espai determinava la part més important de la dramàtica, ja que al final de l'espectacle es convidava els espectadors a ocupar l'espai escènic i fer una festa conjunta. A *Alè*, l'espai era un cercle amb una passarel·la i un escenari, i la gent hi estava situada al voltant. A *La nit* jugàvem amb un espai tradicional a la italiana en constant transformació; inicialment les cadires les ubicàvem frontalment, però després fèiem

aixecar els espectadors i es creava un nou espai, una passarel·la central amb les cadires a cada cantó, com si es tractés d'una desfilada de modes.

A l'última part d'aquest mateix muntatge, els espectadors perdien les cadires i acabaven a peu dret. És a dir, finalment es convertia en un espectacle de carrer dintre d'una sala. En aquest cas, la dramàtica i l'espai havien passat pel mateix procés. Reflexionant sobre l'actualitat, cal dir que s'investiga poc sobre l'espai. Som tots més còmodes i preferim fer teatre a la italiana i no trencar motlles en concepte d'ubicació i de joc escènic i dramàtic.

De tota manera, en el nostre cas, l'espai encara determina per si sol molts dels nostres treballs; en la major part dels casos és una essència de l'espectacle, tant en teatre tancat com sobretot en espais públics. Per exemple, en el muntatge que vam fer per a la Pedrera (*Cent pel 2000*), evidentment «l'arquitectura» ens va determinar el que havíem de fer, i sobretot com ho havíem de fer, ja que partíem d'un espai i d'una escenografia concrets i determinats, i abso-

lutament màgics. Tampoc no pots fer el mateix espectacle de la Pedrera al parc Güell, a la façana de la catedral de Barcelona o a la Fundació Miró, per exemple, llocs on hem representat alguns dels nostres treballs.

(PAUSA.): QUAN APAREIX LA DEFINICIÓ DE L'ESPAI?

Habitualment, a Comediants no partim d'un text tancat, sinó d'idees i conceptes, i comencem a treballar fent improvisacions i buscant el llenguatge més adient, i també anem ampliant, entenent i definint el que serà el guió-text del nou treball. No tots els espais t'ofereixen les mateixes possibilitats tant de moviment com de concepte. La mirada de l'espectador és diferent si està situat d'una manera determinada en l'espai. No és el mateix si es tracta d'un lloc tancat, obert, frontal, circular, vertical, horitzontal, si és de dia, de nit... Per exemple, en el nostre espectacle *Boccato di cardinale* l'acció es desenvolupa en un restaurant i, a més de les situacions que hi passen, se serveix el sopar, el dinar, el berenar, el vermut o l'aperitiu entre

la gent que està asseguda a les diferents taules. En aquest cas es produeixen diferents nivells de comunicació i d'emoció per part de l'espectador, i és l'emplaçament qui els proporciona i determina.

(PAUSA.): QUINS ELEMENTS DEFINEIXEN ELS ESPAIS DEL TEU TEATRE?

Utilitzem la platea i el pati de butaques com un espai més, és a dir, fem servir les tres dimensions que té el teatre. En el teatre convencional, fer que l'espai teatral sigui espai escènic és molt interessant. A més, l'espectador percep perfectament quan li trenques «el mirall» o la «mirada frontal». A *Les 1001 nits*, a *El gran secret* i a *El petit secret* fem teatre a la italiana, però hi ha certs moments en què els espectadors i els actors comparteixen un mateix espai, que és a més l'espai que estaria destinat a l'espectador. Transgredim la quarta paret, intentem trencar la rutina de l'espai i plantejem diferents formes de comunicació. M'agrada molt jugar amb l'espai, on la visibilitat i la percepció de l'espectador són di-

ferents depenen de la seva ubicació en cadascuna de les històries. Si a un espectador li passa un actor a prop, el té en un primer pla i si li passa de lluny, el veu en un pla general (com si es tractés dels plans cinematogràfics).

Avui dia hi ha poques companyies i propostes de teatre que treballin amb l'espai com un fet dramàtic. En el nostre cas, moltes vegades he partit del treball a la italiana i després, a mesura que he anat avançant, m'he adonat que aquell espectacle no era per a un espai d'aquestes característiques i que es podria convertir en un de nou, molt més interessant, unint actors i espectadors en un sol món. En definitiva, el públic està immers en un espai escènic de forma circular que l'envolta per totes bandes.

El fet de treballar en espais oberts i tancats m'ha donat —i ens ha donat— la possibilitat de tenir moltes i variades experiències. A més, conceptes purament de teatre de carrer els hem ubicat en espais teatrals i en escenaris tancats, i també ho hem fet a l'inrevés. Tot això ens ha enriquit i

ens ha obert noves possibilitats de joc i d'entendre el fet de la comunicació.

Si vols aconseguir que els sentits de l'espectador estiguin a flor de pell, pots crear un tipus d'espectacle que et permetrà fer-ho a través de l'espai. Per aquest motiu hem muntat espectacles tan diversos, on els cinc sentits tenen un lloc prioritari. Per exemple, a **Boccato...** treballem amb el gust, el tacte, la vista, l'olfacte i l'oïda de l'espectador. També hem fet espectacles on la música i l'acció es transformen en un ball, perquè és un altre element on se submergeixen tant espectadors com actors en un mateix fet col·lectiu, en les mateixes vivències i en el mateix espai.

Hi ha nous llenguatges de comunicació actual que plantegen el concepte de l'espai en llocs no teatrals, sobretot en museus, creant *performances*, instal·lacions on es viu la relació percepció-espai-emoció-mirades.

Hem d'estar atents i no deixar de valorar, avançar i jugar amb les percepcions per crear noves sensacions i nous punts de vista.